

מעגל החיים ☒ רעיון חדש או נוהג עתיק

Category: כי תשא, שמות

מסלול הטהרה של אפר פרה אדומה מלמד אותנו מסר חשוב: אדם שמייחס את ההצלחה לעצמו לא מאפשר לה' להיכנס לחייו הפרטיים. כדי להתחבר עם ה' צריך ענווה והכרה שהטוב והשפע מגיע מאת ה'.

הקבורה ביהדות

בחמישים שנה האחרונות ישנו טרנד בארצות הברית שבו אנשים מוותרים על הקבורה המסורתית ובוחרים בשריפת הגופה, מה שנקרא קרימיישען. אם בשנות השישים רק שלשה אחוזים בחרו בקרימיישען, הרי שבשנים האחרונות המספר עבר את החמישים אחוז, ויותר ממחצית האוכלוסייה בוחרת בשריפת הגופה.

הסיבה הראשונה והעיקרית היא העלות, מחיר השריפה הוא שליש מקבורה רגילה.

הסיבה השנייה שהרבה אנשים נאחזים בה היא שהשריפה חוסכת הרבה שטחים שמוקצים לבתי קברות ובפרט בערים הגדולות ששם השטח יקר מאוד והצפיפות גדולה.

בנוסף לכך ישנם שטוענים שהיות והיום אנשים לא חיים באותם מקומות שהוריהם קבורים, ובכלל העולם הוא נייד, ואם כן, לא יתאפשר להם לבוא ולבקר את יקיריהם בבית הקברות. לכן הם מעוניינים לקחת איתם את צנצנת האפר.

ראשית, חייבים להדגיש שביהדות שריפת גופה אסורה בתכלית, וכמו שהרבי כותב: "להגוף יש לו קיום ו"מעין חיים" גם לאחר סילוק הנשמה, וכל זמן שלא נרקב הגוף לגמרי חלק מהנשמה קשור בו, וכל המצוה או מסכים לשריפת גופו הרי זה הסכמה לשרוף חלק מהנשמה מעין שריפת אדם חי☒ אכזריות מאין כמוה" (ד' טבת תשמ"ג).

לאחרונה במדינת וואשינגטון שבארה"ב צעירה אחת החליטה לחקור את הנושא ☒ מה קורה לגוף הפיזי אחרי המוות. ראשית היא חקרה את הקבורה המסורתית כפי שנעשית כאן בארה"ב וזה לא מצא חן בעיניה. קוברים את הגופה בארון מעץ שבהרבה מקרים הוא יקר מאוד, ואת הארון הזה מכניסים בתוך ארון אחר שעשוי מבטון ומתכת, אחר כך מורידים עליו עם מנוף כיסוי כבד מבטון, ורק אז מכסים בעפר.

היא טענה שבשנה אחת קוברים באמריקה כמות של מתכת ובטון שיכול לבנות את "גשר הזהב", ומספיק עץ כדי לבנות 1,800 בתים. בנוסף לכך אין מקום בבתי הקברות.

ואז היא עברה לחקור את השיטה של שריפת הגופות. התברר שחמישים וארבע אחוזים בוחרים בדרך הזאת בתואנה שזה עוזר לכדור הארץ. אבל האמת היא בדיוק להיפך, שריפת הגופות מזהמת את האוויר ותורמת לשינוי האקלים. והיא לעין ערוך יותר מזיקה לכדור הארץ מקבורה רגילה.

בארה"ב לבד, שריפת הגופות בשנה פולטת כמות מדהימה של כ-300 מיליון קילו של פחמן דו חמצני לאטמוספירה, ונמצא שלא רק שלא עוזרים לאקלים אלא מרעילים אותו. לכן היא מציעה רעיון 'חדש'.

ישנם חקלאים שהופכים פרות שלמות לדשן, דהיינו, אחרי שאותם בהמות מתות הם מכסים את הפרה במספר מטרים של שביבי עץ ותוך תשעה חודשים בערך הגוף והעצמות נרקבים ומה שנשאר זה דשן עשיר, וכך הפרה עברה 'מיחזור' בחזרה לטבע.

ואם כן לדעתה, אם זה עובד על בהמות מדוע לא לעשות את זה גם עם גופות של בני אדם? לכן היא יצרה שיטה חדשה שנקרא Human Composting שבה לוקחים את גוף האדם, מכניסים אותו לתוך ארגז מפלדה, מכסים אותו בשביבי עץ וקש ולאחרי חודש הוא הופך לדשן וכך הוא חוזר לאדמה.

היות שבימינו 'הדת החדשה' היא להציל את העולם מזיהום סביבתי וכולם מודאגים ממשבר האקלים הרי שזו הדרך הבטוחה ביותר שהאדם יתרום בגופו לכדור הארץ.

לפני שנתיים מדינת וושינגטון הפכה למדינה הראשונה בארה"ב שהתירה בצורה חוקית להשתמש בשיטה הזאת, וכל אחד יכול לעשות עם הדשן מה שלבו חפץ. ישנם כאלו שמזבלים עם זה את גן הירקות בחצר האחורית של הבית, ואילו אחרים תורמים את זה לפארק ציבורי וכו'.

מה שמעניין הוא שהשיטה שהם 'גילו' שהיא הדרך הכי טובה והמועילה לכדור הארץ, היהדות נוהגת כך כבר אלפי שנים.

עד היום בישראל שיטת הקבורה הנהוגה היא שהגוף נקבר ללא ארון (ובוודאי שבלי ארון נוסף ממתכת ובטון) אלא על הקרקע עצמה, וכך יהודי מקיים את הציווי "עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג, יט). מה שכל אותם חכמים ב-2019 גילו בסיאטל וושינגטון התורה כותבת במפורש בספר בראשית.

אבל התורה מצוה אותנו לקבור את האדם שנאמר "כי קבור תקברנו" (דברים כ"א כ"ג, רמב"ם הל' אבל י"ב א'). יתרה מזו, להפוך את האדם לדשן ולפזר את זה בפארק או בחצר האחורית של הבית ולגדל שם עצים זה אסור בתכלית האיסור, כי ההלכה קובעת "שהמת אסור בהנאה" (יו"ד סימן שמ"ט).

ארז או אזוב? להתבטל כדי להיטהר

השבת, בנוסף לפרשת השבוע הרגילה קראנו גם את 'פרשת פרה'. הפרשה מדברת אודות אדם שנטמא בטומאת מת. על פי הלכה, אדם שנגע או היה תחת קורת גג אחד עם מת הוא טמא ולא יכול להיכנס לבית המקדש ולא לאכול מבשר הקרבנות.

מה יעשה אותו אדם כשמגיע חג הפסח והוא גר בארץ ישראל בזמן שבית המקדש היה קיים ועולה עתה לירושלים וצריך להקריב את קרבן הפסח?

בשבילו התורה נותנת פתרון: "ויקחו אליך פרה אדומה". את הפרה שוחטים ושורפים את גופתה ואת האפר של שריפת הפרה מערבים במים. את אותם מים מזים על הטמא, וכך מטהרים אותו. לאחר הטהרה הוא שוב יכול להיכנס לבית המקדש ולאכול מבשר הקרבנות.

היום שאין לנו לא בית מקדש ולא אפר פרה אדומה כי כולנו נחשבים טמאי מתים, ומסיבה זו גם אסור לנו היום לעלות להר הבית. לכן בכל שנה לפני חג הפסח אנו קוראים 'פרשת פרה' זכר לטהרה שעם ישראל היו מטהרים את עצמם בעלייתם לירושלים.

מהו המסר הרוחני של פרשת פרה? מה אנחנו יכולים ללמוד מהקריאה בתורה בפרשה זו.

התורה מוסיפה שכששרפו את הפרה השליכו גם "עץ ארז ואזוב" לתוך שריפת הפרה. 'ארז' הוא עץ גבוה וחזק שמזוהה בדרך כלל עם ארז הלבנון שגדל בגובה רב, בין 35 ל-60 מטר. ה'אזוב' הוא עשב קטן באורך של טפח. "עץ ארז ואזוב" מייצגים את שני הקצוות של הצומח, וכמו שהמדרש אומר "הארז הזה אין גבוה ממנו" האזוב הזה אין באילנות שפל ממנו" (תנחומא מצורע ג').

ממשיך המדרש ואומר: "ולמה משליכין לתוכה עץ ארז ואזוב ללמדך שאם יגביה עצמו כארז הקב"ה ישפילו כאזוב ואם ישפיל עצמו כאזוב הקב"ה יגביהו כארז" (מדרש אגדה).

הדרך לטהרה, להתחבר עם הקב"ה, זהו דווקא על ידי שאדם ישפיל את עצמו כאזוב, שיהיה ב'ביטול'. כלומר, אדם שהוא גבוה כארז וחושב שהוא זה שמצליח והוא זה שעושה ולוקח אחריות על החיים שלו ושולט בעתידו וכו', אדם כזה לא נותן לקב"ה כניסה לתוך החיים האישיים שלו. אדם שמלא רק בעצמו ובאגו שלו גורם שלא יהיה בו מקום לקב"ה, בלשון חז"ל "דוחק את רגלי השכינה" (ברכות מג, ב), ובלשונו של הרבי: "עץ ארז הוא ענין הישות הגבהה והתנשאות, מדות כפי שהם באופן "דקשה כארז", והרי ענין הישות הוא מקור לכל העניינים הלא טובים" (תו"מ ט"ז ע' 184).

אבל כשאדם מגיע להכרה שהוא שפל כאזוב, שהוא בסך-הכל בורג קטן בסיפור ואילו הקב"ה הוא זה שנותן לו חיים, בריאות, הצלחה בעסקים ונחת מהילדים, או אז הוא מתחבר לקב"ה, ועליו נאמר "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום".